

І я вважаю, що нам треба взяти уроки з минулого і спрямувати свої зусилля на створення стійкого та об'єданого суспільства, яке відповідає викликам сучасності та уникне подібних трагедій у майбутньому.

*Вороніна Валерія
Науковий керівник – канд. істор. наук Лапченко А.С.
Державний біотехнологічний університет*

СТАЛІНСЬКІ РЕПРЕСІЇ

Сталінські репресії — масові репресії, що здійснювалися в СРСР в 1930-і — 1950-і роки та пов'язані з ім'ям організатора й ідеолога репресій Йосипа Сталіна, диктатора Радянського Союзу в цей період. До репресивних акцій можна віднести геноцид українців, чистки в рядах правлячої ВКП (б) (після 1952 р. КПРС) та НКВС, розкуркулення, депортації цілих етнічних груп, гоніння проти «соціально чужих елементів» і «саботажників», масові ув'язнення та розстріли «ворогів народу». Сталінізм — одне з найбільш масштабних, страшних і загадкових явищ ХХ століття. Саме поняття «Сталінізм» було введено в обіг Л.Д. Троцьким, що розглядав цей феномен як бюрократичну контрреволюційну систему. Сталін мало піклувався про те, щоб переконати своїх опонентів і залучити їх до спільної роботи. Він намагався підкорити їх своїй волі, зламати їхній опір. До того ж був украй злопам'ятний і мстивий. Його опоненти залишалися для нього особистими ворогами навіть тоді, коли зникав предмет суперечки, і виникала необхідність спільної дружньої роботи. Правда, слід зазначити, що він умів добре ховати свої почуття. Сталін і не щадив нікого. Він не зупинявся не тільки перед розстрілом усіх тих, хто лише підозрювався в зв'язках з контрреволюцією, узяв на озброєння радикальні методи ленінського «воєнного комунізму». Позбувшись суперників, Сталін став на шлях тотального і швидкого перетворення всіх сторін економічного, соціального і культурного життя країни. Він нав'язав свої плани свержіндустріалізації і поголовної колективізації — зверху, без врахування інтересів суспільства шляхом систематичного застосування великого терору... Негайна, тотальна, одночасна, суто політична революція — посилення влади, перетворення економіки, перетворення суспільних структур, соціальна інтеграція, зміни в інтелектуальній і моральній області була здійснена Сталіним, та насильницьки нав'язана всьому суспільству. Ототожнивши себе з партією, Сталін підмінив партію, зруйнував її і заявив, що лише він один зберігає вірність залізним законам історії. Політика Сталіна пронизана насильством над особистістю. Головний мотив, що спонукав його це розв'язати терор, — непомірне честолюбство і властолюбство. Усепоглинаюча спрага влади обуяла його. Вплив його вже до початку 1930х років був величезний, але він хотів безмежної влади й абсолютної покірності. Система створеної Сталін

одноособової диктатури була складною і міцною. Головну роль у ній грали каральні органи, що знаходилися під особистим контролем Сталіна.

Репресії в Україні є однією з найстрашніших сторінок в історії нашого народу. Усі вони були жахливими та жорстокими одне з них – винищення селянства, голодомор 1932- 1933 рр. Більшовики завжди доводили, що рано чи пізно колективне сільське господарство має замінити дрібні селянські господарства. Вони усвідомлювали, що переконати селян погодитися з таким поглядом буде процесом довгим і нелегким, особливо після тих поступок, що їх за непу отримали селяни. Розлючений непокірністю селян, яку він назвав “саботажем”, Сталін вирішує, що для виконання п’ятирічки над селянством необхідно встановити як економічний, так і політичний контроль. Відтак без усякої попередньої підготовки він наказує розпочати рішучу компанію “суцільної колективізації”. Розуміючи, що найзапекліший опір чинитимуть заможні селяни, Сталін закликав до “ліквідації куркульства як класу”. Ця класична тактика за принципом “поділяй та володарюй” була розрахована на те, щоб ізолювати найзаможніших хазяїв від маси бідних селян. Що ж фактично означала “ліквідація куркульства як класу”? Фактично це виливалося в страхітливі за своїм розмахом каральні акції. Тих, хто чинив найзапекліший опір, розстрілювали або масово вивозили у табори примусової праці на Північ чи до Сибіру. Решту позбавляли всієї їхньої власності (включаючи хату і особисті речі), не приймали до колгоспів, лишаючи їх напризволяще. Найпоширенішою формою розкуркулювання стала депортація. Сотні тисяч селян разом із сім’ями виганяли з домівок, саджали у товарні потяги і вивозили за тисячі кілометрів на Північ, де їх скидали серед арктичної пустелі, нерідко без їжі та притулку. Перший етап розкуркулювання тривав в Україні з другої половини січня до початку березня 1930 р. і охопив 309 районів, в яких налічувалося 2524 тис. селянських господарств (із загальної кількості 5045 тис. господарств у 581 районі). На 10 березня було розкуркулено 1887 господарств або 2,5%. До середини 1931 р. з України було депортовано 98,5 тис. селянських родин. Всього експропрійовано до 200 тис. селянських господарств. Загалом за 1928-1931 рр. зникло 352 тис. господарств. З понад мільйона українських селян, репресованих радянською владою на початку 30-х років, близько 850 тис. депортували на Північ, де багато з них загинули. Для вилучення у селян останнього хліба в Україну приїхала комісія на чолі з В. Молотовим, яка почала з того, що в жовтні 1932 р. встановила Україні хлібозаготівельний план в обсязі 282 млн. пудів, тобто стільки, скільки вже було заготовлено з червня по жовтень. Померлих було стільки, що ще один уповноважений Сталіна на вилучення продовольства в Україні Мендель Хатаєвич розпорядився кидати покійників, які померли від голоду, у криниці, а потім засипати. Той же Хатаєвич у 1933 р. з гордістю заявляв: “Між селянами і нашою владою точиться жорстока боротьба. Це боротьба на смерть. Цей рік став випробуванням нашої сили і їхньої витривалості. Голод довів їм, хто тут господар. Він коштував мільйони життів, але колгоспна система існуватиме

завжди. Ми виграли війну!”. За підрахунками історика і очевидця тих трагічних подій П. Василевського, кількість жертв голоду складала 7125850 осіб. Міжнародна наукова конференція дійшла висновку, що кількість жертв від голоду складає 9 млн. чоловік. Результати перепису населення (січень 1937 р.), що показали зниження населення в країні на 15 млн. чоловік, було знищено, а учасників перепису – репресовано.

Також репресія проти української інтелігенції. Індустріалізація та колективізація вели до дедалі більшого зосередження влади у Москві. На Україні це означало, що мрії, ілюзії та вже досягнуті успіхи в самоврядуванні, що характеризували сповнені надій 20-ті роки, були приреченими. Систематично знищуючи майже всі аспекти автономності, Сталін прагнув перетворити республіку просто в адміністративну одиницю Радянського Союзу. І кожний, хто ставав на його шляху, підлягав ліквідації. На першому етапі наступу Сталіна проти потенційної опозиції на Україні (реальний опір йому був дуже слабким) основною мішенню стала стара українська інтелігенція, особливо та, що була пов’язана з національними урядами та небільшовицькими партіями 1917 – 1920 рр., а також видатні діячі культури та науки. ОДПУ, фабруючи “таємні антирадянські організації”, застосовуючи фізичний і психологічний терор, змушувало своїх жертв визнавати своє членство в них на широко висвітлюваних в пресі показових процесах. У такій спосіб політична поліція виправдовувала покарання засуджених, дискредитуючи всіх, хто поділяв їхні погляди, й готуючи ґрунт до наступних арештів. Розпочате у 1930 р. знищення українських установ тепер сягнуло апогею. Комісаріати освіти, сільського господарства, юстиції, сільськогосподарська академія, редколегії газет, літературних часописів, енциклопедій, кіностудії оголошувалися “гніздами націоналістів-контрреволюціонерів” і піддавалися чисткам. У листопаді 1933 р. підбиваючи підсумки своєї праці, Постишев вихвалявся, що “виявивши націоналістичний ухил Скрипника, ми змогли звільнити... структуру української соціалістичної культури від усіх... націоналістичних елементів. Була виконана велика робота. Досить сказати, що один лише Наркомісаріат освіти ми очистили від двох тисяч людей, що належали до націоналістичних елементів, у тому числі близько 300 вчених і письменників.

Було багато репресій: проти ветеранів та інвалідів Другої світової, процес проти Спільки Визволення України, репресії за релігійні переконання та багато інших. Тож можна зазначити, що Сталінська “революція згори” спричинилася до приголомшуючих змін в умовах життя українців та інших народів СРСР, призвели до страшних наслідків та принесли народу незліченні страждання.